

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Hittudományi Doktori Iskola

**Ferenc pápa ökológiai megtérésre hív
Tanulmány**

Készítette: Kallós Péter Pál

Konzulens: Prof. Dr. Kránitz Mihály

Budapest, 2022

Ferenc pápa ökológiai megtérésre hív

A környezetvédelem témája az elmúlt évtizedekben került fókuszba. Több szempontból lehet róla beszélni, a leggyakoribbak az egészségügyi, gazdasági és politikai nézetek, elképzelések. Elég sokszor előjön a médiában, a közgondolkodásban, a kereskedelmi ügyekben. Természetesen mi alapvetően keresztényi, egyházi szempontból vizsgáljuk. Beszélünk ökoteológiáról, ami azt jelenti: a vallási gondolkodás nézőpontjából ad választ azokra a kérdésekre, amik az emberre bízott teremtett értékekkel függenek össze.¹ Egyúttal helytállóbb teremtésvédelemnek, vagy a teremtett világ védelmének nevezni, mert az jobban kifejezi, hogy nem csak holmi gazdasági ügyről van szó, hanem az egész mélyén Isten tervéről, és az ember létének helyes megvalósításáról.² Ami újdonság Ferenc pápánál, hogy amikor ezt a témát felelemlegeti, nem csupán a szárazföld, az óceánok vagy növények és állatok védelméről beszél, hanem „*amikor környezetéről beszélünk, ezen különösen azt a kapcsolatot értjük, amely a természet és a benne élő társadalom között fennáll. Ez meggátolja, hogy a természetet valami tőlünk elkülönített valóságot értsünk vagy életünk puszta keretének tekintsük.*”³ Vagyis az embert is beleveszi, és központi helyre teszi. Mint egy nagy egységet kezel a teremtett világot (mert tényleg az), és ebben mindennek megvan a maga szerepe, az emberé különösen. Kicsit másképpen: a környezetvédelemben alapvetően és szervesen beletartozik az ember, vagyis minden egyes ember védelme is.

Különbség a keresztény és a világi ökológiai látásmód között

A politikusok, közgazdászok és biológusok a saját népük vagy intézményük tagjai, így többnyire nem tudják önmagukat függetleníteni a saját érdekeiktől. Ez nemritkán konfliktusokat eredményez, főleg azért, mert kevesek jólétének fenntartása területek és emberek kizsákmányolásától függ.⁴ Az Egyház azonban, aki anyja a sok hívőnek, és szeretne anyja lenni mindenkinek, átfogja az egész emberiséget. Mivel jelen van az egész világon, el tud érni szinte minden csoportot, közösséget. Másfelől a hit gazdagsága nem csak egyes területekre terjed ki, hanem a nagy egészre. Isten kegyelme képes átformálni az egyéni

¹ Vö. KRÁNITZ, M., *A keresztény hit kialakulása és védelme*, SZIT, Budapest 2018, 95.

² Lásd MKPK, *Felelőségünk a teremtett világért*, SZIT, Budapest 2008.

³ FERENC PÁPA, *Laudato si'*, 139, SZIT, Budapest 2015, 84.

⁴ Vö. ZANZUCCHI, M. (szerk.), *Hatalom és pénz – A társadalmi igazságosság Ferenc pápa szerint*, Új Város Kiadó, Budapest 2019, 31.

embert, és gyökeres változást, valódi megújulást hozni.⁵ Ehhez azonban tudatosan kell a keresztényeket és az egész társadalmat szociálisan érzékennyé tenni a problémák iránt, és cselekvésre serkenteni.⁶ A keresztény ember nem csak a hasznosságot, a gazdasági érdekeket vagy egyéni életteret néz, hanem önmagában az egész teremtést a maga teljességében értékeli. Abban, ahogy Isten megalkotta. Vagyis a keresztény környezetetika a relatív emberközpontúságot vallja, ami azt jelenti: habár az embernek kitüntetett szerepe van, ugyanakkor a többi teremtmény is önértékkel rendelkezik.⁷ Ferenc pápa Assisi Szent Ferencet állítja példaként, az ő gondolkodásmódját, mely szerint „*az átfogó ökológia olyan tényezők iránti nyitottságot kíván, amelyek meghaladják a matematika és a biológia nyelvezetét, és az emberlét lényegéhez kapcsolnak minket.*”⁸ Az emberlét lényege csak Istenben található, hiszen Ő mindennek a kezdete, elindítója és fenntartója.

Az ökológiai megtérés

A környezetvédelmi problémák már évtizedek óta jelen vannak a közgondolkodásban (pl. elsivatagosodás, savas esők, műanyag-szemét, növény- és állatfajok kihalása, légkör és óceánok szennyezettsége). Habár vannak a világban erről konferenciák és csúcstalálkozók, mégsem tűnik úgy, mintha javulás lenne, sőt, inkább romlás tapasztalható. Azonban az emberiségnek továbbra is megvan a képessége, hogy együttműködjön a közös otthon építésében.⁹ Azonban a föld lakossága egyénekből áll, személyekből, így akinek rész van a környezettel kapcsolatos visszaélésekben (bármily csekély módon is), annak változtatnia kell. Éppúgy, ahogy a sok kicsinek tűnő káros hatás összeadódva veszélybe hozta az ökoszisztémát, most a sok kicsinek tűnő jó változás képes segíteni valamennyire visszabillenteni ezt az elvesztett egyensúlyt. „*Nem szabad azt gondolnunk, hogy ezek az erőfeszítések nem változtatják meg a világot. Az ilyen tettek valami olyan jót terjesztenek a társadalomban, amely mindig több gyümölcsöt terem annál, mint amennyit észlelhetünk, mert olyan jót hoznak létre a földön, amely mindig – ha olykor láthatatlanul is – igyekszik tovaterjedni.*”¹⁰ Természetesen az Egyházfő a lehetséges ellentétéről is beszél: habár

⁵ Lásd SCHNEIDER, T. (szerk.), *A dogmatika kézikönyve I.*, Vigília, Budapest 1996, 240.

⁶ Vö. LIENKAMPF, A., - WOLF., J., *Für eine Zukunft in Solidarität und Gerechtigkeit in Katholische Theologie studieren*, LIT, Münster 2000, 235.

⁷ Vö. MKPK, *Az élet kultúrájáért*, 213, SZIT, Budapest 2003, 112.

⁸ FERENC PÁPA, *Laudato si'*, 11, SZIT, Budapest 2015, 11.

⁹ Vö. FERENC PÁPA, *Földanyánk*, SZIT Budapest, 2020, 15.

¹⁰Vö. uo. 37.

természetesen az egyéni magatartásformáknak változnia kell jobb irányba, nem elég, ha ez külön-külön történik, mert a kevés siker vagy kudarcok, valamint a nagyobb többség megmaradása a helytelenben lelohaszthatja az egyéni jó erőfeszítéseket.¹¹ Az Egyház katolicitása révén képes összefogni és lelkesíteni a térben távol, de szívvel-lélekkel mégis egységben levőket. Nem véletlenül halljuk Krisztustól: „... *mennyei Atyád, aki a rejtekben is lát, megjutalmaz.*”¹² A hívő embernek szükséges rendszeresen erre gondolnia, mert akkor lesz lelki ereje cselekedni, és a távlatokra, a magasabb összefüggésekre való tekintettel. Ferenc pápa egyik ilyen jó ötlete: az életstílus megváltoztatása tud egy egészséges nyomást gyakorolni; ha az emberek nem fogyasztanak fölöslegesen, akkor előbb-utóbb nem is fognak a felelős gyártók olyanokat termelni, amikre tulajdonképpen nincs szükség, és máris jobbá válhat a világ.¹³

A keresztény teremtésvédelem sajátossága

Az ökológiai mozgalmak is felismerik, hogy milyen romboló, ha a világot pusztán passzív tömegként kezeli az emberiség, azonban ezek a kezdeményezések nem veszik figyelembe a természet Istentől lett eredetét és végső célját.¹⁴ Azonban az Egyház, a keresztény ember helyes világnézete és értékelési rendje az, ami az egészet átfogja. Nem csak a felszíni, tüneti kezeléseket szeretné, hanem a gyökeres, mélyreható változást. Ebben az értelemben beszél „*ökológiai megtérésről*”, ami ennek minden vonzatát magába foglalja, és lemegy egészen a gyökerekig.¹⁵ Ugyanis ha az ember megfeledkezik teremtő Uráról, akkor a világ más hatalmait vagy önmagát fogja imádni, és a saját törvényei erőlteti a valóságra önnön érdekében.¹⁶ Amennyiben viszont képes önmagát és az őt körülvevő világot helyesen értékelni, akkor helyesen fogyaszt, nem pazarol, próbálja a világot minél inkább óvni. Természetesen effélett végeznek az ún. környezettudatos emberek és a környezetvédelmi aktivisták is. A cselekedetek hasonlóak, de a kiindulás a keresztény embernél jóval átfogóbb

¹¹ Vö. FERENC PÁPA, *Laudato si'*, 219, SZIT, Budapest 2015, 127.

¹² Mt 6, 6.

¹³ Vö. FERENC PÁPA, *Laudato si'*, 206, SZIT, Budapest 2015, 120-121.

¹⁴ Vö. SCHEFCZYK, L., - ZIEGENAUS, A., *Katolikus Dogmatika – A teremtés jövője Istenben*, SZIT, Budapest 2008, 228.

¹⁵ Vö. FERENC PÁPA, *Laudato si'*, 216, SZIT, Budapest 2015, 126.

¹⁶ Vö. uo. 47.

és mélyebb, nem csak felszíni: az ökológiai megtérés, ami azt jelenti: engedni, hogy a Krisztussal való találkozás minden következménye megjelenjen az életben.¹⁷

Összefoglalás: A keresztény látásmód képes arra, hogy a teremtményeket Isten terve szerint szemléljük és értékeljük. Helyesek a környezetvédelmi mozgalmak, de azok csak egy-egy részterületet vesznek figyelembe, az Egyház pedig az embert, mint központot, és a többi teremtmény önértékét. Minden embernek szükséges kialakítani a helyes gondolkodásmódot, mert akkor a sok kisebb jó példát ad, a tovaterjedő jó példa pedig újabb jókat generál, így elérhető a rossz folyamatok visszafordítása.

Felhasznált irodalom

Biblia, SZIT, Budapest 2016.

FERENC PÁPA, *Földanyánk*, SZIT Budapest, 2020.

FERENC PÁPA, *Laudato si'*, 139, SZIT, Budapest 2015,

KRÁNITZ, M., *A keresztény hit kialakulása és védelme*, SZIT, Budapest 2018.

LIENKAMPF, A., - WOLF., J., *Für eine Zukunft in Solidarität und Gerechtigkeit in Katholische Theologie studieren*, LIT, Münster 2000.

MAGYAR KATOLIKUS PÜSPÖKI KAR, *Az élet kultúrájáért*, SZIT, Budapest 2003,

MAGYAR KATOLIKUS PÜSPÖKI KAR, *Felelősségünk a teremtett világért*, SZIT, Budapest 2008.

SCHEFFCZYK, L., - ZIEGENAUS, A., *Katolikus Dogmatika – A teremtés jövője Istenben*, SZIT, Budapest 2008.

SCHNEIDER, T. (szerk.), *A dogmatika kézikönyve I.*, Vigília, Budapest 1996.

ZANZUCCHI, M. (szerk.), *Hatalom és pénz – A társadalmi igazságosság Ferenc pápa szerint*, Új Város Kiadó, Budapest 2019.

¹⁷ Vö. FERENC PÁPA, *Laudato si'*, 217, SZIT, Budapest 2015, 126-127.